

ΤΑΞΗ: Γ΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ: ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ

Ημερομηνία: Δευτέρα 7 Ιανουαρίου 2019
Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ Α

ΘΕΜΑ Α1

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν, γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση, τη λέξη **Σωστό**, αν η πρόταση είναι σωστή, ή **Λάθος**, αν η πρόταση είναι λανθασμένη.

- α.** Οι εξαγωγές των βιομηχανικών προϊόντων κατά τον 19ο αιώνα ήταν σημαντικές.
- β.** Η Συνθήκη του Κιουτσούκ Καϊναρτζή μεταξύ της Ρωσίας και των Προστάτιδων δυνάμεων συντέλεσε στην προστασία των χριστιανικών πλοίων από τη ρωσική ισχύ.
- γ.** Στον οθωμανικό χώρο δεν υπήρχαν ξεκάθαροι τίτλοι ιδιοκτησίας, καθώς υπήρχαν συνήθως επάλληλα δικαιώματα επί της γης.
- δ.** Όταν εξετάζουμε το εμπόριο της Ελλάδας μέχρι το 1913, εννοούμε βασικά το εξωτερικό εμπόριο.
- ε.** Ο Δηλιγιάννης αποδεχόταν τον χωρισμό των εξουσιών και στόχευε στη συγκέντρωση και τον έλεγχο τους από το κόμμα.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Α2

Να αιτιολογήσετε γιατί:

- α.** υποδιπλασιάστηκε ο ελληνικός εμπορικός στόλος το 1919 σε σχέση με το 1914.
- β.** η ελληνική κυβέρνηση προέβη στη σύναψη του εσωτερικού αναγκαστικού δανείου (διχοτόμηση της δραχμής) το 1922.
- γ.** οι βουλευτές είχαν σημαντική θέση στην ελληνική πολιτική σκηνή κατά το τελευταίο τέταρτο του 19^{ου} αιώνα.

Μονάδες 15

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2019
Α΄ ΦΑΣΗ**E_3.Ιλ3Α(ε)****ΘΕΜΑ Β1**

- α) Να αναφερθείτε στη δανειοληπτική πολιτική του ελληνικού κράτους από τη δεκαετία του 1860 μέχρι λίγο πριν την κήρυξη της πτώχευσης στην Ελλάδα (1893). (μονάδες 8)
- β) Ποια αποτελέσματα προέκυψαν στην ελληνική οικονομία ύστερα από την επιβολή του Διεθνούς Οικονομικού Ελέγχου (Δ.Ο.Ε.) για τη διευθέτηση των δανειακών υποχρεώσεων του ελληνικού κράτους; (μονάδες 5)

Μονάδες 13**ΘΕΜΑ Β2**

- α. Να αναφέρετε ονομαστικά τις παρατάξεις που συγκροτήθηκαν στην Εθνοσυνέλευση του 1862-1864. (μονάδες 4)
- β. Ποια ήταν τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των δύο μεγαλύτερων παρατάξεων από αυτές; (μονάδες 8)

Μονάδες 12**ΟΜΑΔΑ Β****ΘΕΜΑ Γ1**

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις πληροφορίες των παρακάτω κειμένων να αναφερθείτε:

- α. στους λόγους μεταστροφής των Ελλήνων ομογενών προς την Ελλάδα από τη δεκαετία του 1870 και μέχρι τα τέλη του 19^{ου} αιώνα (μονάδες 10)
- β. στα χαρακτηριστικά της επενδυτικής τους συμπεριφοράς κατά το ίδιο διάστημα. (μονάδες 15)

Μονάδες 25**ΚΕΙΜΕΝΟ Α**

Θα λέγαμε ότι η αναδίπλωση των δραστηριοτήτων του παροικιακού κεφαλαίου στην Ελλάδα τοποθετείται στη δεκαετία του 1870 και οφείλεται σε εξωτερικούς και εσωτερικούς παράγοντες. Οι εξωτερικοί παράγοντες εντοπίζονται στις πιέσεις των ευρωπαϊκών κεφαλαίων στους τόπους δράσης των ομογενών ή στην τάση επέκτασης των εργασιών τους με μια διαφοροποιημένη επενδυτική πολιτική και οι εσωτερικοί, στο ευνοϊκό κλίμα που υπήρχε στην Ελλάδα, στη χώρα που διψούσε για κεφάλαια [...].

Το πρόγραμμα των κυβερνήσεων Τρικούπη ήταν σταθερά προσανατολισμένο στους κεφαλαιούχους της διασποράς και απέβλεπε στη δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών, ώστε να εισρεύσουν τα κεφάλαια στον ελληνικό χώρο. Η εφαρμογή έμμεσης και όχι άμεσης φορολογίας, η χαμηλή φορολογία κληρονομιών, η

δασμολογική προστατευτική πολιτική (γαιοκτήμονες – τσιφλικάδες) κ.ο.κ. είναι ορισμένα μέτρα στήριξης και κυρίως προσέλκυσης των κεφαλαιούχων της διασποράς.

Το κεφάλαιο της διασποράς όμως δε δικαίωσε ούτε τις ενδόμυχες επιθυμίες των εφημερίδων που θριαμβολογούσαν, ούτε πολύ περισσότερο τις πολιτικές επιλογές του Χαρίλαου Τρικούπη, που συμπυκνώνονται στη στήριξη του παροικιακού κεφαλαίου για την εκβιομηχάνιση της χώρας, την οικονομική απογείωση και το μετασχηματισμό των δομών της [...]. Η λειτουργία του στην Ελλάδα δεν είχε αντιστοιχίες και ομοιότητες με τη λειτουργία των ευρωπαϊών κεφαλαιούχων στις χώρες τους, κατά την περίοδο του καπιταλιστικού μετασχηματισμού αυτών. Αυτό είχε βαθύτατη επίδραση στην εξέλιξη της ελληνικής οικονομίας και γενικότερα στην ιστορία της χώρας ως τα μέσα του 20ου αιώνα. Οι διαφορές αυτές οφείλονται και στο είδος των διεθνών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων της ελληνικής διασποράς που διαμόρφωσαν την επιχειρηματική της παράδοση και νοοτροπία. Η επιχειρηματική της παράδοση ήταν έντονα εμπορική και εντελώς ξένη προς τη βιομηχανική δραστηριότητα. Επομένως, ο τομέας στον οποίο οι ομογενείς δε θα επενδύσουν ούτε κεφάλαια ούτε τις προσόδους από τις χρηματιστικές τους εργασίες στην Ελλάδα θα είναι ο βιομηχανικός.

[Σ. Τζόκα, Ανάπτυξη και Εκσυγχρονισμός στην Ελλάδα στα τέλη του 19ου αιώνα. Υπανάπτυξη ή Εξαρτημένη Ανάπτυξη, εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα 1998, σσ. 36-38]

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Όλες σχεδόν οι επενδύσεις ομογενών κεφαλαίων στην Ελλάδα είχαν ορισμένα πολύ διαφωτιστικά κοινά χαρακτηριστικά. Μερικές από αυτές ήταν κατάλληλες για εύκολη, ασφαλή ρευστοποίηση και μεταφορά του κεφαλαίου έξω από την Ελλάδα σε περίπτωση κινδύνου. Μερικές σήκωναν ασυνήθιστα μεγάλους συντελεστές απόσβεσης, που μείωναν στο ελάχιστο τη χρονική διάρκεια της διακινδύνευσης κεφαλαίου.

Αυτές πάλι που είχαν στοιχεία κινδύνου ήταν επικερδέστερες, είχαν δηλαδή την τυπική μορφή της κερδοσκοπίας [...].

[Γ. Δερτιλή, Κοινωνικός μετασχηματισμός και στρατιωτική επέμβαση, (1880-1909), εκδ. ΕΞΑΝΤΑΣ, σσ. 59-65]

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Το ελληνικό μεγάλο κεφάλαιο, παρουσιάζει κυρίαρχα κοινά γνωρίσματα: συγκεντρώνεται σε δραστηριότητες που δεν είναι άμεσα παραγωγικές, αλλά είναι ανεξάρτητες από την εσωτερική ανάπτυξη των σχέσεων παραγωγής στην Ελλάδα, και κινούνται έξω από τα σύνορά της. Το κεφάλαιο παρουσιάζει επιπλέον έναν υψηλό βαθμό κινητικότητας κατά περιοχές, που αντιστοιχεί σε μια έντονη νομισματική

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2019
Α΄ ΦΑΣΗ**E_3.Ιλ3Α(ε)**

ρευστότητα. Τέλος, τα δυνάμει καθαρά κέρδη του είναι υπέρογκα σε σχέση με το επενδυμένο κεφάλαιο. Προκειμένου δηλαδή για κεφάλαιο που χαρακτηρίζεται έντονα από μια τάση βραχυπρόθεσμης κερδοσκοπίας και επωφελείται κυρίως από την ασταθή και κυμαινόμενη οικονομική συγκυρία των περιοχών της Ανατολικής Μεσογείου.

[Κ. Τσουκαλά, Εξάρτηση και αναπαραγωγή, εκδ. Θεμέλιο, σσ. 341-342]

□ Τα κείμενα αποδόθηκαν στο μονοτονικό, διατηρήθηκε όμως η ορθογραφία τους

ΘΕΜΑ Δ1

Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται, να απαντήσετε στις παρακάτω ερωτήσεις:

- α.** Ποια πολιτική στάση επέδειξαν τα τρία ξενικά κόμματα και ιδιαιτέρως το γαλλικό κόμμα του Ιωάννη Κωλέττη κατά τη δεκαετία μετά την ψήφιση του Συντάγματος του 1844; (μονάδες 15)
- β.** Ποιες ήταν οι επιπτώσεις στη δημοτικότητα και την πορεία των ξενικών κομμάτων που επέφερε η υπόθεση Πατσίφικο και στη συνέχεια ο Κριμαϊκός πόλεμος; (μονάδες 10)

Μονάδες 25**ΚΕΙΜΕΝΟ Α**

Ανάμεσα στο παλάτι, κυβέρνηση και αντιπολίτευση, συνθλίβονται η ανεξαρτησία και τα βασικά προβλήματα του ελληνικού λαού. Όθων και γαλλικό κόμμα συμφωνούν απόλυτα και περιφρουρούν με όλη τους τη δύναμη την κοινοβουλευτική δικτατορία του Κωλέττη. Ο Κωλέτης είναι εξαρτημένος πέρα για πέρα από την πολιτική του Γάλλου βασιλέως Λουδοβίκου- Φιλίππου και του πρωθυπουργού του Γκυζώ. Φορέας της γαλλικής πολιτικής στην Ελλάδα ή καλύτερα υποκυβερνήτης της, είναι ο Γάλλος πρεσβευτής Πισκατόρι, ο άνθρωπος που είναι στην Ελλάδα «πιο δυνατός κι από το βασιλέα Όθωνα» όπως έγραψε ένας σύγχρονός του και συμπατριώτης του. Το «ρωσικό» του Μεταξά, αντιπολιτεύεται την κυβέρνηση και προβάλλει συνταγματικά αιτήματα, όμως όσον αφορά τας σχέσεις του με το παλάτι, είναι διαλλακτικότατο και σύμφωνα με τη γραμμή της τσαρικής πολιτικής, θεωρεί το θρόνο σαν ένα από τα στηρίγματα των τσαρικών επιδιώξεων στο Αιγαίο. Πράγματι η Ρωσία έχοντας συμφέρον να δημιουργεί πράγματα σε βάρος της Τουρκίας και βλέποντας πως τα νήματα του φιλοπόλεμου μεγαλοϊδεατισμού ξεκινούσαν από το παλάτι του Όθωνα, ενδιαφέρεται για τη διατήρηση της παλατιανής πολιτικής και συνεπώς του ίδιου του θρόνου.

Αντίθετα το αγγλόφιλο κόμμα του Μαυροκορδάτου, ασκεί σφοδρή αντιπαλατιανή πολιτική, αν και ποτέ δεν τόλμησε- πέρα από πλάγιες απειλές- να βάλει ανοιχτά πολιτειακό ζήτημα. Η αντιπολίτευσή του ξεκινά από τη γραμμή της αγγλικής πολιτικής στην Ανατολή, που επιθυμεί την διατήρηση της ακεραιότητας της

Τουρκίας σε βάρος της Ελλάδας και των υποδουλωμένων ελληνικών περιοχών εμποδίζοντας έτσι την προώθηση άλλων δυνάμεων στην ανατολική λεκάνη της Μεσογείου και εξασφαλίζοντας το δρόμο των Ινδιών [...]. Η γραμμή αυτή της αγγλικής πολιτικής μέσω του μαυροκορδατικού κόμματος, εκφράζεται τοπικά, με το σύνθημα πρώτα ανασυγκρότηση κ' ύστερα εξωτερική δράση.

[Τ. Βουρνάς, Ιστορία της Νεώτερης Ελλάδας, τόμος Α΄, εκδ. Πατάκη, σελ. 297- 298]

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Η Αγγλική κυβέρνηση προσπάθησε με πλάγιο τρόπο να πειθαναγκάσει τον Όθωνα να αναθέσει την πρωθυπουργία στον Αλέξανδρο Μαυροκορδάτο, τον κατ' εξοχήν φορέα της πολιτικής της στον ελληνικό χώρο. Ωστόσο, η επέμβαση της Ρωσίας για τη σωτηρία του θρόνου του Όθωνα, κατά τα γεγονότα του 1848, καθώς και η ιδιαίτερη αλληλογραφία του βασιλέως με τον τσάρο, έδειχναν πως το στέμμα είχε στενούς δεσμούς με την Αυλή της Πετρούπολης γεγονός που εμπόδιζε την Αγγλία να κυριαρχεί ανεμπόδιστη στην Ελλάδα. Αποφασίστηκε λοιπόν να επιχειρηθεί η ταπείνωση του Όθωνα με το προσφιλέστατο αγγλικό σύστημα της επίδειξης της ναυτικής της ισχύος, που θα έφθανε ως το σκληρό αποκλεισμό των παραλίων της Ελλάδας από τον αγγλικό στόλο. [...]. Στις 3 (π.η) / 16 (ν.η) Ιανουαρίου του 1850 ο αγγλικός στόλος άραξε στο λιμάνι του Πειραιά. [...] Ο Άγγλος ναύαρχος Πάρκερ αποβιβάστηκε στον Πειραιά, ανέβηκε στην Αθήνα, πήγε στην Αγγλική πρεσβεία και μαζί με τον Άγγλο πρεσβευτή Ουάις, επισκέφθηκαν τον υπουργό Εξωτερικών και ζήτησαν τελεσίγραφικά από την ελληνική κυβέρνηση να εκκαθαρίσει ταχύτατα μερικές εκκρεμότητες που υπήρχαν ανάμεσα στις δύο χώρες, ειδ' άλλως ο αγγλικός στόλος θ' απέκλειε τα ελληνικά παράλια!

Η αγγλική θρασύτητα ξεπερνούσε κάθε όριο. Οι εκκρεμότητες, που ζητούσε την τακτοποίησή τους το αγγλικό τελεσίγραφο, ήταν μερικά ασήμαντα μικροζητήματα, όπως η αποζημίωση του σπιτιού και της οικοσκευής του Εβραιοπορτογάλου Δαυΐδ Πατσιφίκο, Βρεταννού υπηκόου, που τη Μεγάλη Παρασκευή του 1847 μερικοί φανατικοί θρησκευόμενοι του βαλαν φωτιά στο σπίτι, την άμεση καταβολή της αποζημιώσεως ενός οικοπέδου του Άγγλου ιστορικού Γεωργίου Φίνλεϋ, που είχε απαλλοτριωθεί για τη δημιουργία μέρους του Βασιλικού Κήπου, καθώς και μερικά άλλα ζητήματα διαμφισβητούμενων ερημονήσων (τα νησιά Ελαφώνησος κοντά στα Κήθουρα και Σαπιέντζα κοντά στη Μεθώνη) μεταξύ Ελλάδας και Ιονίου πολιτείας.

Ο υπουργός των Εξωτερικών Ανδρέας Λόντος απέρριψε το τελεσίγραφο, σαν άδικο καθ' ολοκληρίαν, και με την ενέργειά του συμφώνησε και η κυβέρνηση. Ο Πάρκερ, σε απάντηση, διέταξε τον αποκλεισμό του Πειραιά. Η αποκοπή του θαλασσινού δρόμου της Ελλάδας, αποδιοργάνωσε την οικονομία της χώρας. Οι μεταφορές σταμάτησαν, τα τρόφιμα έλειψαν και λιμός έπεσε σ' όλη τη χώρα. Η Ελλάδα ήταν πλέον καταδικασμένη στο θάνατο από πείνα.

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2019
Α΄ ΦΑΣΗ**E_3.Ιλ3Α(ε)**

«Ένας μεγάλος στόλος των σκύλων- γράφει ο Μακρυγιάννης- μας έχουν μπλόκον, οπούναι επί τρεις μήνες και μας πήραν όλα τα καράβια και μας κατακερμάτισαν όλο το εμπόριο και τζαλαπάτησαν τη σημαία μας και πεθαίνουν της πείνας οι άνθρωποι των νησιών και εκείνοι οπούχουν τα καράβια τους γκιζερούν στους δρόμους και κλαίνε με μαύρα δάκρυα. Και φοβερίζουν ότι σήμερα θα κινηθούν εις την πρωτεύουσα και αύριο θα κινηθούν... Το κόμμα το αγγλικόν νέκρωσε από μίσος των ανθρώπων. Κι ενώθη όλο το έθνος αναντίον τους. Διώρισε κ' εμένα η κυβέρνηση αρχηγό των Αθηναίων. Εγώ είπα νάχομεν φρόνησιν και γνώση, ότι είναι μια δύναμη μεγάλη κ' εμείς μικροί. Και πήγα και μίλησα του αξιοσέβαστου γκενεράλ Τζούρτζη και τον παρακάλεσα με δάκρυα να πάει να μιλήσει του Πάρκερ. Τότε ο γκενεράλης πήγε και μίλησε».

Η Ελλάδα διαμαρτυρήθηκε έντονα στις άλλες δυνάμεις για τον αγγλικό αποκλεισμό. Η διαμαρτυρία της Ελλάδας προκάλεσε άμεση σχεδόν ρωσική διαμαρτυρία στο Λονδίνο υπέρ της Ελλάδας, πράγμα που είχε σαν αποτέλεσμα να υποχωρήσουν οι Άγγλοι και να δεχτούν να τεθεί υπό διαιτησία η διαφορά τους με την Ελλάδα. Ωστόσο, δεν βρέθηκε λύση με τη διαιτησία και η ελληνική κυβέρνηση αναγκάστηκε, περί τα μέσα Απριλίου να ζητήσει συγγνώμη από την Αγγλία και ν' αποζημιώσει τον Πατσίφικο και τον Φίνλεϋ. Η ζημιά που είχε υποστεί η Ελλάδα από τον αποκλεισμό ήταν τόσο μεγάλη, ώστε, με εισήγηση της Ρωσίας, της χαρίστηκαν τα τοκοχρεωλύσια του δανείου των 60.000.000 φράγκων, για ν' αποφευχθεί η πλήρης κατάρρευση της οικονομίας της.

[Τ. Βουρνάς, Ιστορία της Νεώτερης Ελλάδας, τόμος Α΄, εκδ. Πατάκη, σελ. 378- 380]

- Τα κείμενα αποδόθηκαν στο μονοτονικό, διατηρήθηκε όμως η ορθογραφία τους